

TEEMANA KIRJOITTAMINEN: ARVIOINNISTA OPETUKSEEN

**POMMI081
2017-2018
JOHANNA
KAINULAINEN**

OPPILAIKEN TEKSTEJÄ ARVIOIMAAN

OLET ALAKOULUN OPENA JA SINULLA ON JÄÄNYT ERI LUOKKIEN TEKSTEJÄ ARVIOIMATTA. SINULLA ON VÄLKKÄ AIKAA HOITAA HOMMA...

- Arvioi saamasi kirjoitelmat ja kirjoita oppilaille kirjalliset palautteet:
 - Kaksi kirjoitelmista (Taivas on musta ja Tytön tarina) on kirjoitettu kolmannen luokan syksyllä. Aiheena oli tarina, jossa esiintyy opettajan antamat kolme sanaa.
 - Selviä nyt tästäkin -kirjoitelma on kirjoitettu kuudennen luokan syksyllä kuvan pohjalta, Porthénin ensi ryyppäys -teksti on niin ikään kuudesluokkalaisen kirjoittama (tehtävänantoa ei tiedetä).
- Pohtikaa seuraavaksi pienryhmissä, mitä ajatuksia tekstit teissä herättivät. Mihin kiinnititte erityistä huomiota, mitä arvioitte ”vähemmän” jne.?
- Pohtikaa, miten arviointinne erosi kyseisten tekstien välillä (kahden samasta aiheesta olevan tekstin ja eri luokkien tekstien välillä)?

PALAUTETTA ANNETTAESSA

(TARNASTA 2011, HANKALAN JA KAUPPISEN 2011 MUKAAN SOVELTAEN)

- *Kunnioita tekstin syvärakennetta*
 - Huomio ennen kaikkea sisällöissä, merkityksessä, ei kielen oikeellisuudessa
- *Huomioi ikäkauden taso:*
 - Arvioidaan sitä, mitä on opeteltu ja mitä oppilas tietää arvioitavan
 - Eron tekeminen isojen ja pienten virheiden välillä
 - Mikä kaikki korjataan – mikä vaikuttaa arvioon
- *Anna yksilöllistä palautetta:*
 - Sisällön uudelleen tuottaminen / omien virheiden/epäselvyyksien uudelleen muotoilu
 - Mallien tarjoaminen käsitteiden/ilmaisujen oikeasta käytöstä
 - Kommenttien selkeys ja suoruus, kysymykset:
 - huom: konkreettisuus ja esimerkkien valottava voima
 - Konkreettiset tekstin parantamishdotukset
 - Palautteen sijoitus ja jakaminen (ei kaikkea kerralla)
 - Heikot oppilaat hyötyvät enemmän suorista kuin abstrakteista korjauksista; huolehdi siitä, että oppilas tietää mitä merkintäsi tarkoittavat
 - Palautekeskustelut tehokkaita ymmärtämisen lisääjiä

PALAUTTEEN TYYLIT: MILLAISTA PALAUTETTA ANNOIN

(STRAUB & LUNDSFORD 1995; KAUPPINEN & HANKALA 2012; KS. MYÖS HOVILA 2009)

<p>Evaluaatiot</p> <ul style="list-style-type: none">• Negatiiviset evaluaatiot (virheen tai epäkohdan esittäminen)• Perustellut negatiiviset evaluaatiot (sama mutta pehmeämmin)• Kehut	<p>Esimerkit</p> <p>Aikamuoto vaihtelee.</p> <p>En ole varma, ymmärrätkö ideasi.</p> <p>Kirjoitit pitkän ja hauskan tarinan!</p>
<p>Korjaukset (tekstiin tehdyt muutokset)</p>	
<p>Muutosehdotukset</p> <ul style="list-style-type: none">• Käskyt (usein imperatiivi)• Neuvot (usein konditionaali)• Epäsuorat pyynnöt (kys. muotoiset muutosehdotukset)	<p>Vältä sitten-sanaa.</p> <p>Voisit miettiä myös kappalejakoja.</p> <p>Voisitko tarkentaa antamaasi esimerkkiä?</p>
<p>Kysymykset</p> <ul style="list-style-type: none">• Suljetut ongelmaperustaiset kysymykset (usein opettajan käskyjä tai neg. evaluaatioita)• Avoimet ongelmaperustaiset kysymykset (jättävät enemmän päätösvaltaa kirjoittajalle)• Suljetut heuristiset kysymykset (ope kysyy lisätietoa asiasta)• Avoimet heuristiset kysymykset (johdattaa pohtimaan tekstiä syvemmin)	<p>Eikö esimerkkejä ole jo riittävästi? Ketkä keskustelevat?</p> <p>Miten voisit vielä kehittää tätä?</p> <p>Mistä keksit tarinan henkilöt ja juonen?</p> <p>Mitenkähän x:n ja y:n yhteistyö sujui tulevaisuudessa?</p>
<p>Reflektiiviset kommentit Esim. lukijan lukukokemus</p>	<p>Onneksi x pelastui! / Olisin mielelläni lukenut x:stä enemmän.</p>

ARVIOINNISTA

(HANKALA & KAUPPINEN 2011; 2012)

- tehtävänä on ensisijaisesti tukea oppimista ja antaa oppilaalle realistinen kuva taitojensa tasosta
 - opettajalle työstään, vanhemmille; arviointi laajemminkin esim. työnantajille, koulutuksen järjestäjille – kansalliset ja kansainväliset arvioinnit jne.
- vaikuttaa laajasti oppilaan minäkäsitykseen ja itsetuntoon, oppilas rakentaa palautteen avulla kirjoittajaidentiteettiään osana muuta sosiaalista identiteettiä
- on osa opetusta, ei sen päätepiste
- kulkee mukana joka vaiheessa: päätettäessä opetuksen tavoitteista ja sisällöistä (mitä taitoja tarkoitus oppia/harjoitella ja miksi), valittaessa työtapoja, erilaisissa harjoitteissa ja aktiviteeteissa
- palautteenanto osana oppimisprosessia pitää sisällään kaikki oppimisen ulottuvuudet - kognitiiviset sekä asenne-, tunne- ja sosiaalisen puolen

OPPIMINEN, ARVIOINTI JA MINÄ-KÄSITYS

Palaute oppimisesta muovaamassa
minäkäsitystä

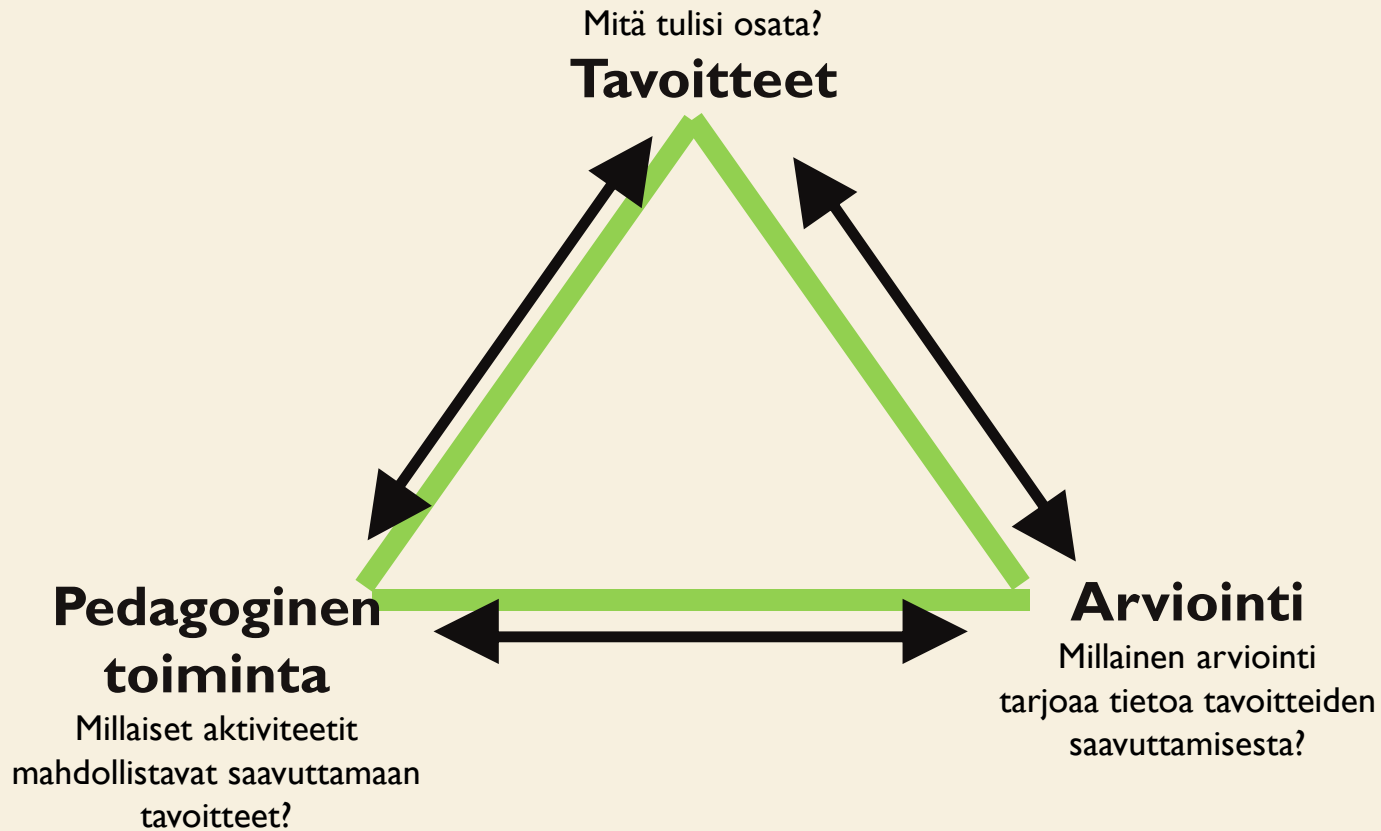

ARVIOINNISTA VIELÄ LISÄÄ...

(HANKALA & KAUPPINEN 2011)

Arviointi

- on jatkuvaa
 - seurataan systemaattisesti oppilaiden oppimisprosessia, kehittämiskohteita ja vahvuuksia
 - käytänteitä esimerkiksi itse- ja vertaisarviointi, opetuskeskustelut, lomakkeet, oppimispäiväkirjat
- on kriteeriviitteistä (ei sattumanvaraista)
 - oppilaat tietävät kriteerit etukäteen
- ei voi olla koskaan täysin objektiivista – subjektiivisuudesta tiedostuminen

Tarnanen 2017

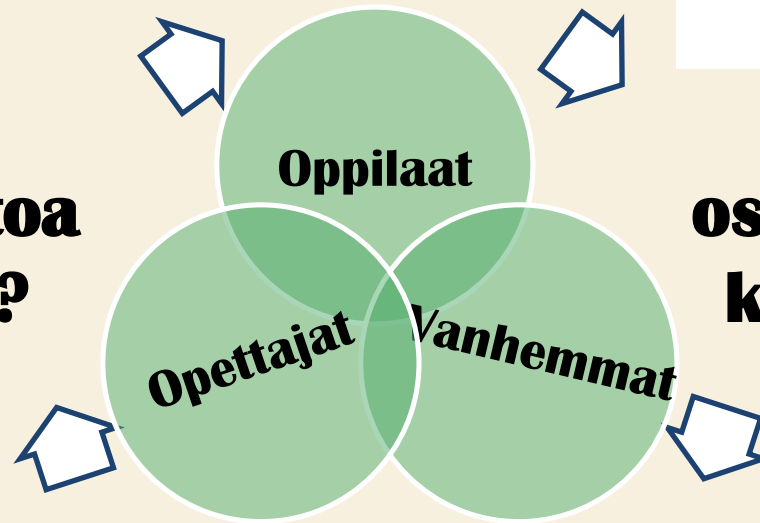
Arviointi

**Mitä on
osaaminen?**

**Miten
arviointitietoa
käytetään?**

**Miten
osaaminen
kehittyy?**

**Kuka
arvioi?**

**Miten
arvioidaan?**

MATKALLA KOHTI YHDENMUKAISEMPAA TULKINTAA OSAAMISESTA?

Osaamiskäsitysten yhdenmukaisuus

- Mitä on osaaminen?
- Miten taito edistyy?

Osaamisen tasoa kuvaavien ilmaisujen/
arvioiden (esim. hyvin vähäinen, auttava,
kohtalainen, hyvä) tulkinta ja
läpinäkyvyys

Arviointiin käytettävät
tehtävät/aktiviteetit

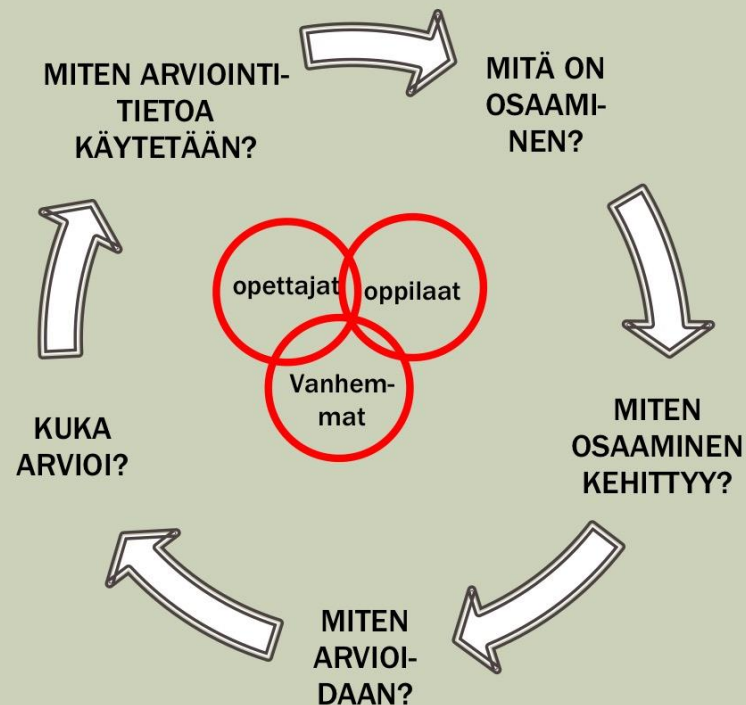
- Arviointitehtävien yhteys opetukseen
- Arviointitehtävien yhteys osaamiskäsitykseen
- Arviointitehtävien laatu ja määrä

Arvioinnin yhden- ja johdonmukaisuus

- Arvioijien käsitykset ja taidot

Arvioinnin läpinäkyvyys ja palautearvo

- Arviointitiedon jaettavuus, uskottavuus

TARNANEN 2015

ESIMERKKI ARVIOINTILOMAKKEESTA

Nimi: _____

Olen värittänyt asiat, jotka osaan.

Äidinkieli

Kirjoitan ja luen monipuolisesti

Esiinnyin mielelläni	Osaan valita itselleni sopivaa luettavaa	Näppäintaidot
	"Kerron lukemastani"	Käytän isoa alkukirjainta ja lopetusmerkkejä
	Löydän lukemalla tietoa	Jätän sanavälit
Kerron kokemastani	Ymmärrän lukemani	Kirjoitan tarinoita
	Luen lauseita	Kirjoitan lauseita
	Luen sanoja	Kirjoitan sanoja
Kuuntele toisia	Luen tavuja	Kirjoitan sanoja tavuttaen
	Osaan kirjaimet ja niiden äänneet	Kirjoitan tavuja

Matematiikka

Käytän laskutaitoa koulun ulkopuolella

Osaan keksiä laskutarinoita ja tehdä niistä laskuja	Tunnistan nelikulmion, kolmion ja ympyrän	Osaan laskea pöytälaskuja	
Osaan kertoa laskutarinoita	Osaan luokitella monikulmioita		
Ymmärrän kerto- ja jakolaskun yhteyden	Osaan tulkita taulukoita ja pylväsdiagrammeja		
Ymmärrän kerto- ja yhteenlaskun yhteyden	Osaan kertotaulut 1-5 ja 10	Ratkaissin ongelmanratkaisusitettäviä	
Osaan luetella lukuja 5:n ja 10:n välein	Osaan vertailla painoa, pituutta ja tilavuutta		
Osaan luetella parilliset ja parittomat luvut 0-100	Osaan laskea rahalaskuja		
Osaan luetella luvut 0-100 etu- ja takaperin	Osaan kellonajat tasat/puolet yli/vaille	Suoritan sanallisia tehtäviä	
Osaan lukujonon lukualueella 0-20	Osaan lukujen 2-10 hajotelmat		
Hahmotan lukumääriä erikseen laskematta	Osaan laskea vähennyslaskuja		
Osaan luokitella, vertailla ja sarjottaa	0-10	0-20	0-100
	Osaan laskea yhteenlaskuja		
	0-10	0-20	0-100

Yritän parhaani	Annan työrauhan	Olen reilu kaveri	Osaan sanoa kiitos, ole hyvä ja anteeksi	Osaan työskennellä ryhmässä	Huolehdin kotitehtävistäni	Osallistun aktiivisesti	Ryhdyin töihin viivyttelemättä
-----------------	-----------------	-------------------	--	-----------------------------	----------------------------	-------------------------	--------------------------------

MITEN ARVIOINTITODELLISUUS KOHTAA OSAAMISEN?

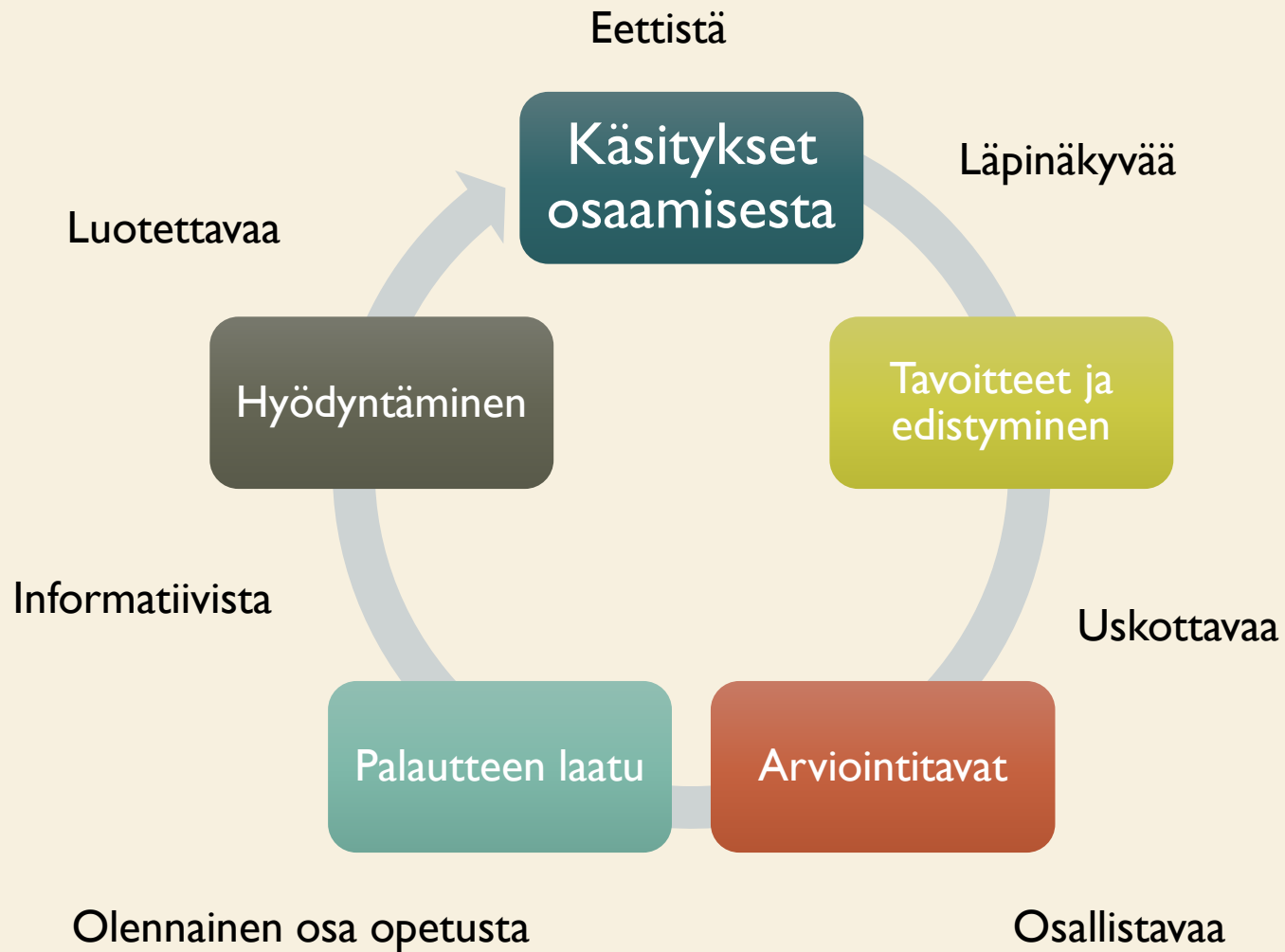
- Opettaja arvioi
- Summatiivista arviointia
- Arviointikriteerit läpinäkymättömiä
- Irrallisten asioiden muistaminen

- Ennustaa
- Kysyä ja kysellä
- Luoda
- Analysoida
- Luokitella
- Sillata asioita
- Hyödyntää kokemuksia ja ennakkotietoja

ARVIOINNIN TULISI KEHITTYÄ TÄTÄ KOHTI (TARNANEN 2015):

- Arvioinnissa käytetään tehtäviä, jotka haastavat korkean tason ajatteluun (higher order thinking)
- Arviointi kohdistuu sekä oppimisprosessiin että oppimisen tuloksiin.
- Arviointi on jatkuva prosessi ja osa opetusta.
- Odotukset ovat läpinäkyviä opiskelijoille.
- Opiskelijoita aktivoidaan itsearvioimaan omaa työskentelyään
- Arvioinnin kohteena on myös ryhmässä tekeminen ja tiedon rakentaminen yhdessä.
- Arviointia käytetään sekä opetuksen että oppimisen arviointiin.

UUSI OPETUSSUUNNITELMA JA ARVIOINTI

Arviointikulttuurissa keskeistä

- Rohkaiseva ja yrittämään kannustava
- Oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen tapa
- Oppimisprosessin ymmärtäminen ja edistymisen näkyväksi tekeminen oppilaalle
- Arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- Arvioinnin monipuolisuus
- Arvioinnista saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa

ESIMERKKI OPS 2014: ARVIOINTI OPINTOJEN AIKANA

FORMA- TIIVINEN ARVIOINTI

- Pääosa arvioinnista – osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä
- Opettaja havainnoi oppimisprosessia ja on vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa
- Keskeistä itse- ja vertaisarviointi
- Yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Palautteen tehtävänä auttaa oppilasta ymmärtämään

- 1) Mitä heidän on tarkoitus oppia
- 2) Mitä he ovat jo oppineet
- 3) Miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan

SUMMATII- VINEN ARVIOINTI

- Oppimisprosessin jälkeen
- Kommunikoidaan todistuksissa tai arviointitiedotteissa
- Sanallista tai numeerista tai niiden yhdistelmä (vuosiluokat 1–7; numeerista 8–9)

Miten oppilas on saavuttanut tavoitteet oppiaineissa tai opintokokonaisuuksissa

Tarnanen 2017

Mitä tarkoittaa kirjoittamisen opetuksessa?

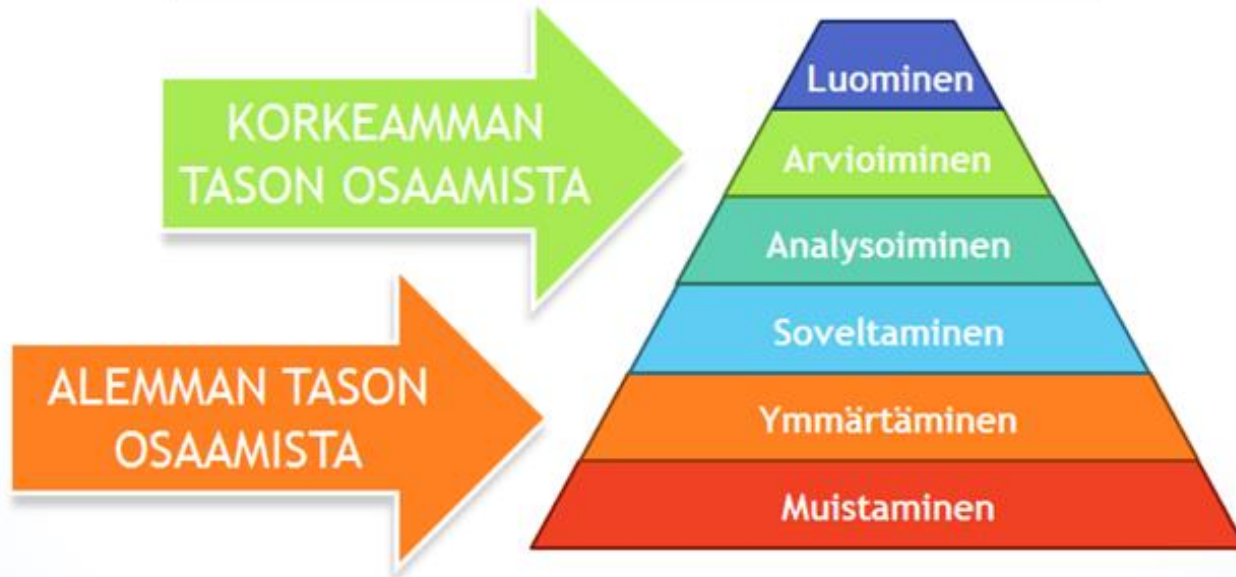
ARVIOIJA

(TARNANEN 2002; HANKALA & KAUPPINEN 2011)

- Arviointiin vaikuttavat
 - äidinkielessä arvioijan käsitykset kielestä ja sen oppimisesta
 - arvostukset (esim. mitä taitoa pitää tärkeänä)
 - vireystila
 - kokemukset, odotukset, tuntemukset
- Olemme inhimillisiä – meillä on tunteita ja mieltymyksiä – ne on tärkeä tunnistaa
- Arviointiin kuuluu ”tietty” epävarmuus – se on osa päätöksentekoprosessia.

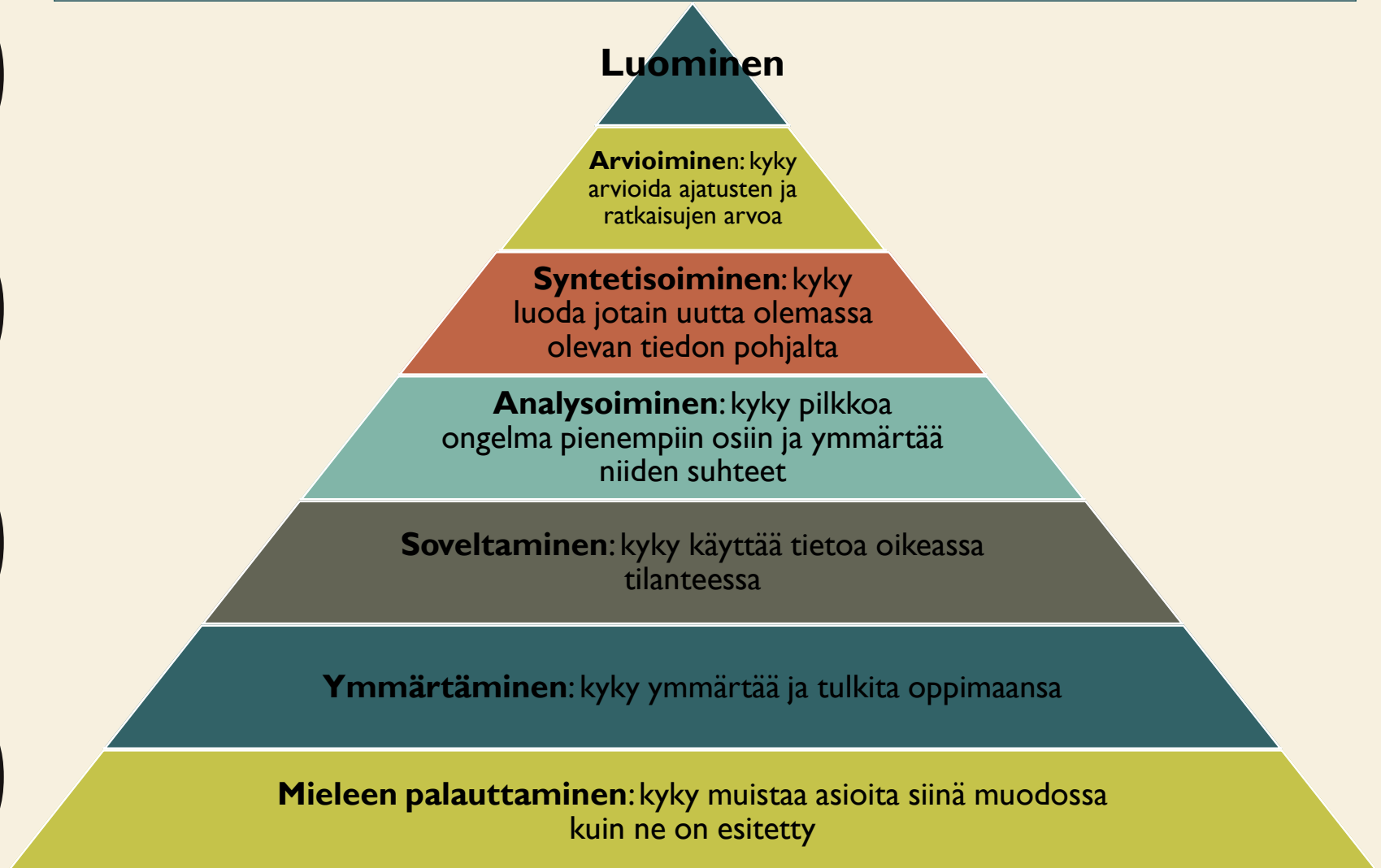
MITEN ÄIKÄN, ERITYISESTI KIRJOITTAMISEN ARVIOINNISSA?!

BLOOMIN TAKSONOMIA (uusi versio)

MILLAISEEN OPPIMISEEN ERITYYPPISTEN TEHTÄVIEN AVULLA PÄÄSTÄÄN

(BLOOMIN TAKSONOMIAA SOVELTAEN AALTO & KAUPPINEN 2015)

KIRJOITTAMISEN OPETUKSESTA

Millainen kirjoittaja Sinä olet?

Mitä kirjoittaminen omasta mielestäni ylipäättään on?

Kuinka olet opiskellut ja oppinut kirjoittamista?

Kuinka kirjoittamisen oppimistasi on arvioitu?

**MILLAISTA KIRJOITUSTAITOA
OPPILAASI TARVITSEVAT?**

Lasten omia tekstejä

Olipakeran Pien
Hiiri joka oli iloi-
n. koska hän oli matkalle
puis-toon. kun hän.
pää-sipuis-toon hän
ta-pa-si. lau-ran
lau-raoli: Hii-ren
paras-ys-tävä:
He-leik-kivä Yh-Des-sä
il-taan-as-ti
sit-ten-lau-
noli lähtö-
tä.

Martha 27/11/14

HUGO TUULET * DÄMAJ
AN JOS ET TULE PÄÄMA
JAN NIN KÄYHU NO SIT
JAMARITAMI NÄOGA
PÄMAJ SA

Otto 02/2015

KIRJOITTAMINEN?!

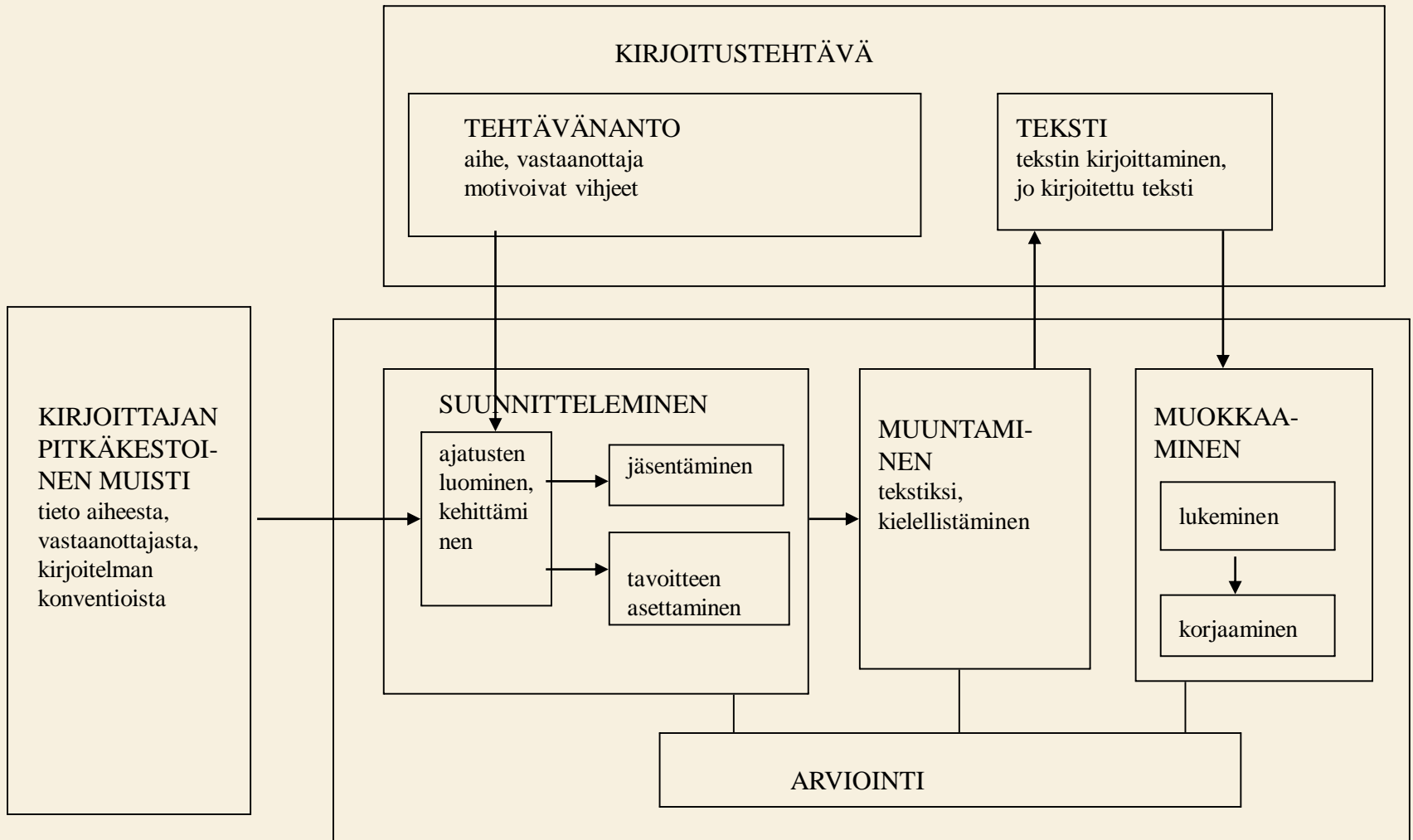
Kenelle kirjoitetaan?
Mistä aiheesta kirjoitetaan?
Mihin tarkoitukseen kirjoitetaan?
Mitä tavoitteita tekstin on tarkoitus täyttää?

KIRJOITTAMISTA VOIDAAN MÄÄRITELLÄ JA "TUTKAILLA" ESIMERKIKSI

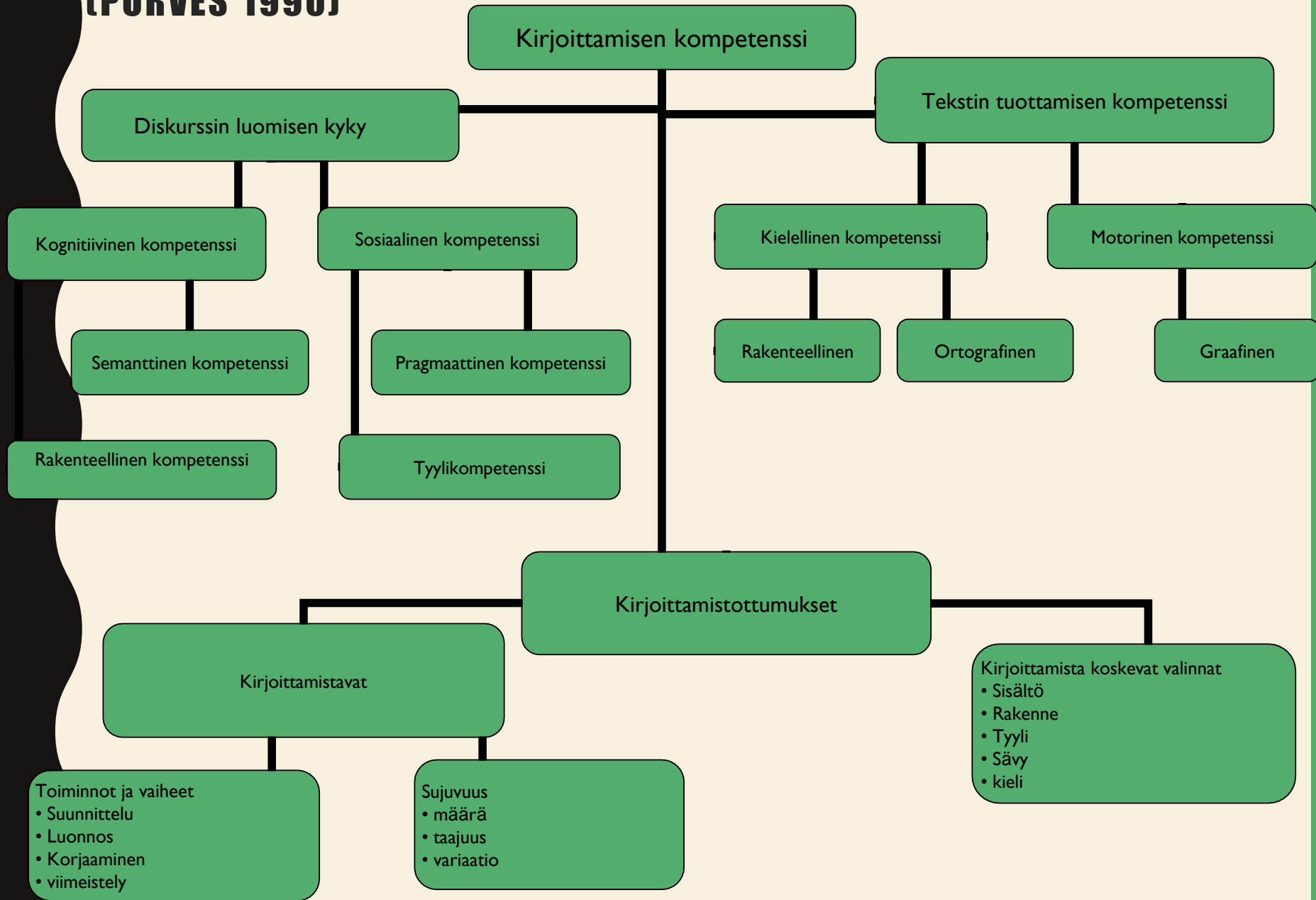
- prosessilähtöisesti
 - kirjoittajalähtöisesti
 - kirjoittajan ja vastaanottajan vuorovaikutuksena
 - kirjoitustehtävästä käsin
-
- ja vaikka näitä kaikkia näkökulmia yhdistellen.

KLASSIKKOMALLI 1: PROSESSILÄHTÖINEN KIRJOITTAMISMALLI

(FLOWER & HAYES 1980; MURTORINNETÄ 2005 MUKAILLEN)

KLASSIKKOMALLI 2: KIRJOITTAJALÄHTÖINEN KIRJOITTAMISMALLI (PURVES 1990)

KIRJOITTAMINEN PROSESSINA

(LUUKKA 2001)

Aloittelija

Mitä kirjoitan?

Mikä on otsikko?

Mitä otsikosta tulee mieleen?

Teksti

Ekspertti

Miksi kirjoitan?

Mikä on tavoitteeni, ideani?

Kenelle kirjoitan?

Sisältötiedot → Valinnat ← Tekstitiedot

Teksti

**KUINKA SITTEŦ OPETAN
KIRJOITTAMISTA?**

KIRJOITTAMISEN OPPIMISTA KOSKEVIA KÄSITYKSIÄ JA OPETUKSEN SUUNTAUKSIA

(LUUKKAA 2002; 2004 MUKAILLEN; IVANIČ)

perinteinen opetus

luova kirjoittaminen

prosessikirjoittaminen

genre-pedagogiikka

- Mitä kirjoittaminen on?
- Mikä on opetuksen tavoitteena?
- Mitä on oppiminen?
- Mikä on opettajan rooli?
- Millainen on hyvä teksti?
- Miten kehitys näkyy?

TEKSTILAJI GENRENÄ

(KS. ESIM. LUUKKA 2004; KOTUS 2008)

- Tekstilajin käsitteellä kuvataan tekstien kielellisten ja rakenteellisten valintojen suhdetta tekstin tavoitteeseen ja siihen kulttuuriseen kontekstiin, jonka osa teksti on.
- Tekstilaji on tietynlaista sosiaalista käytännettä palveleva kielenkäyttötapa.
- Se on mm. sellaisten tekstien joukko, joilla on yhteisiä kommunikatiivisia päämääriä: ”tunnistettavissa oleva kommunikatiivinen tapahtuma, jota luonnehtii se, että yhteisön jäsenet ymmärtävät samankaltaisesti lajiin kuuluvien tekstien kommunikatiiviset päämäärät”.
- Tekstilajit ovat sanatonta tietoa, jota tekstin tuottajat ja lukijat käyttävät hyväkseen toiminnassaan.

TEKSTITYYPPI GENRENÄ?

(KS. LISÄÄ MM. MÄNTYNEN, SHORE & SOLIN 2006; WERLICH1983; CALLAGHAN, KNAPP & NOBLE 1993; COPE & KALANTZIS 1993; LUUKKA 2003; SWALES 2001)

- Tekstityypillä tarkoitetaan yleensä kielen muodoista ja rakenteista lähtevää luokkaa, jolla pyritään kuvaamaan rajattua määrää kielellis-retorisia strategioita.
- Monia tekstilajeja voisi todennäköisesti luonnehtia tietyllä tekstityypillä, mutta toisaalta tietty tekstilaji voi sisältää useampaa tekstityyppiä. Esimerkiksi lehti uutisessa voi olla kuvailevia, kertovia ja eritteleviä jaksoja. Sama teksti voi siis sisältää kielellisesti erilaisia jaksoja, eli erilaisia tekstityyppejä, joista yksi on usein kuitenkin vallitseva.
- Tekstityypit ovat melko universaaleja, kun taas tekstilajit ovat enemmänkin kulttuurispesifejä.

GENREJEN JAOTTELUA**(KS. ESIM. WERLICH 1983; CALLAGHAN, KNAPP & NOBLE 1993; COPE & KALANTZIS 1993; LUUKKA 2003; SWALES 2001)****TEKSTITYYPIT/ (abstraktit) GENRET**

ovat sosiaalisia ja kulttuurisia prosesseja, jotka

KUVAAVAT**SELITTÄVÄT****OHJAAVAT****PERUSTELEVAT****KERTO VAT**ja jotka näyttäytyvät/edustuvat seuraavina **tekstilajeina/ konkreettisina genreinä**Tilanteiden
tapahtumien
ja
ilmiöiden
kuvaukset

Tiedonannot

Määritelmät

Tekniset
kuvaukset

Tiederaportit

Työselostukset

Tilanteiden ja
tapahtuminen
selostuksetSyiden ja
seurausten
selostukset

Selitykset

Esseet

Ohjeet

Neuvonta

Työohjeet

Reseptit

Manuaalit

Mieli-
pide-
kirjoitukset

Arvioinnit

Arvostelut

Pohdiskelevat
esseet

Keskustelut

Väittelyt

Sadut, tarinat,
kertomukset,
myytit

Muistelmat

Omat tarinat

Historian
tapahtumat

ja niillä on omat tyypilliset rakenteensa ja kielioppinsa

”ABSTRAKTION TASON” GENRET (TEKSTUAALISET VALINNAT, JOTKA TOTEUTTAVAT TIETTYJÄ TEHTÄVIÄ YHTEISÖSSÄ)

- kuvaava
- selittävä
- ohjaileva
- perusteleva
- kertova

”konkretisoituvat”, konventionaalistuvat työselostuksina, esseinä, arvosteluina, satuina; uutisina, mainoksina, tekstiviesteinä, lakiteksteinä, romaaneina jne.

AVUKSI GENREN, TEKSTITYYPIN TUNNISTUKSEEN

Kertova

- kertomuskielioppi
- toiminta, tapahtumat, juonen eteneminen
- ajan määrittely
- toimintaa kuvaavat verbit, mennyt aikamuoto
- aktiiviset toimijat

Selittävä/erittelevä

- sidoskeinot, konnektorit
- kausaalisuus
- varmuus/epävarmuus
- määrittelevä, pohdiskelevä, argumentoiva
- preesensin ja perfektin käyttö

Ohjaileva

- neuvonta, velvoittava, käskävä
- käskymuodot, ohjaileva passiivi, modaalinen muoto

Perusteleva

- kantaaottavuus
- sanavalinta, väitelauseet, asiavalinnat
- sanajärjestys

Kuvaava

- sanasto, sidosteisuuden puuttuminen
- adjektiivien käyttö
- kielikuvat
- olemista tai havaitsemista ilmaisevat verbit
- Ei aktiivisia toimijoita – kertoja kuvaa näkemäänsä tai kokemaansa aikamuoto (-> mitä muutos aiheuttaa?!)

Taulukko 2. Tekstilajien jatkumo (Gibbons)

Kielenkäyttötilanne	Tekstilaji	Teksti
1. Oppilaat tutkivat pienryhmässä metallien magneettisuutta.	suullinen kuvaus	Kato, se saa ne liikkuu. Noi ei tarttunu.
2. Oppilaat raportoivat muulle luokalle havainnoistaan.	suullinen selostus	Me saatiin selville, että nastat tarttuvat magneettiin.
3. Oppilaat kirjoittavat raportin kokeestaan.	kirjallinen selostus	Kokeemme osoitti, että magneetti vetää puoleensa joitain metalleja.
4. Lasten tietokirjan teksti	luonnontieteellinen selitys	Magneettista vetovoimaa ilmenee ainoastaan rautapitoisten metallien välillä.

Kuinka usein keskitymme vain kirjalliseen kielimuotoon?

Kuinka usein kirjallisen tuotoksen laatimista ei opeteta kirjoittamisen opetuksena?

PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMIEN PERUSTEIDEN KIRJOITTAMINEN

Kirjoittaminen on

- keino jäsentää todellisuutta
- maailman ja oman ajattelun kielentämistä käsitteiden avulla
- mahdollisuus rakentaa uusia maailmoja ja kytkeä asioita uusiin yhteyksiin
- työkalu oppilaalle identiteetin ja itsetunnon rakentamiseen
- väylä vuorovaikutustaitojen kehittämiseen uusissa, yhä vaativammassa kielenkäyttö- ja viestintätilanteissa.

→ Huom. laaja tekstikäsitys jo vuodesta 2003: monentyyppiset ilmaisukeinot

**MITEN LUOKKA-ASTEELLANNE
UUDESSA OPSUSSA
MÄÄRITELLÄÄN TAVOITTEITA JA
SISÄLTÖJÄ KIRJOITTAMISELLE?**

**MIKSI JA KETÄ VARTEN KIRJOITTAMISTA
TODELLA OPETETAAN KOULUSSA?**

KIRJOITUSTAITO KANSALAISTAITONA (HANKALA & KAUPPINEN 2011)

- ”paperimaan” kansalaisuus; kirjoittava kulttuuri
- kirjoittamistaidot väylänä yhteiskunnassa toimimiseen

→ Miten kasvattaa yhteiskunnan osallisuuteen, demokratiaan ja tasa-arvoon?

– Mitkä ovat alakoulun mahdollisuudet.

Eri oppiaineiden tekstit (Luukka 2012)

maantieto

biologia

terveystieto

matematiikka

fysiikka

kemia

määrittele

luokittele

kerro

kuvaa

selosta prosesseja

selosta tapahtumia

ohjaa

selitä

vertaile

selitä suhteita

argumentoi

arvioi

pohdi

uskonto

elämäkatsomustieto

historia

yhteiskuntaoppi

kuvataide

musiikki

liikunta

käsityö

kotitalous

äidinkieli ja kirjallisuus

muut kielet

KIELELLÄ OPITAAN JA OPISKELLAAN MUISSAKIN KUIN KIELIAINEISSA

katsomusaineissa
(uskonnossa,
elämäkatsomus-
tiedossa),

historiassa ja
yhteiskuntaopissa

taito- ja
taideaineissa
(kuvataiteessa,
musiikissa,
liikunnassa,
käsityössä)

Mitä kaikkea
kielellä
tehdään eri
oppiaineissa?

ajatellaan

opitaan käsitteitä,
käsitteellistetään

luetaan ja
kirjoitetaan,
opitaan
tekstikäytänteitä

haetaan ja
käsitellään tietoa
eri tavoilla

tarvitaan
vuorovaikutus-
ja
ryhmätöitä

kehitetään
osallisuutta,
toimijuutta,
aktiivista
kansalaisuutta
yhteisössä

prosessoidaan
omaa ajattelua
erilaisten
tuotosten
muodossa

ollaan
tekemisissä
erilaisten
multimodaalisten
tekstien
kanssa

kuvataan ja
käsitellään
havaintoja

Kun opitaan, niin ...

Ympäristöopissa
(maantiedossa,
biologiassa,
terveystiedossa,
matematiikassa,
fysiikassa,
kemiassa)

Kun opiskellaan, niin ...

”Tekstien kanssa toimiminen lukemalla ja kirjoittamalla yksi kulttuurisista käytänteistä, tapa rakentaa ja purkaa merkityksiä kielen avulla. **Tekstit eivät siis koskaan ole irrallaan siitä tilanteesta, jossa ne on tuotettu ja jossa niitä käytetään. Kirjoittaminen ei ole pysyvä ja yksilöllinen itsensä ilmaisemisen taito, vaan tapa osallistua yhteisöjen toimintaan, tapa tehdä tekoja kielen avulla. Kirjoittamisen taito ei myöskään ole yksi yleinen taito, joka kerran opittuna voitaisiin siirtää tilanteesta ja tekstistä toiseen. Kirjoittamisen taidossa on kyse erilaisten tekstilajien hallinnasta ja ymmärryksestä.** Tekstit ja kieli sekä lukemisen ja kirjoittamisen käytänteet muuttuvat, kun maailma ympärillämme muuttuu. Tästä syystä tulevaisuuden tekstitaitoja hahmotettaessa on yritettävä ennustaa se toimintaympäristö, jossa tulevaisuudessa tekstien kanssa eletään.” (Luukka 2004.)

TUTKIMUSTULOKSIA KOULULAISTEN KIRJOITUSTAIDOSTA

(KS. ESIM. HUISMAN 2007; LAPPALAINEN 2001; 2004; 2008)

3.-luokkalaisilla

- Kirjoitustaidon arvioinnin kohteena olivat sanelu ja tarinan kirjoittaminen.
- Äidinkielen osaamistaso kokonaisuudessaan tyydyttävää. Etenkin kirjoittaminen hallitaan heikosti.
- Isot erot tyttöjen ja poikien kirjoitustaidoissa: Tyttöjen kirjoittamisen osaaminen tyydyttävää (67 %), poikien selvästi tyydyttävää heikompaa (50 %)
- Pienet alueelliset mutta suuret koulujen väliset erot varsinkin kirjoittamistaidoissa.
- Päätelmiä:
 - opetuksessa tulee käyttää monipuolisia työmuotoja, kuten yhteiskirjoittamista ja prosessikirjoitusta.
 - tietokonetta tulisi käyttää.
 - aiheiden valinnassa tulisi hyödyntää asioita, jotka ovat lähellä oppilaan käytännön elämää, arkipäivää ja harrastuksia.
 - erityisesti tulisi pohtia, miten tehdä kirjoittamista hyödylliseksi ja mielekkääksi.

6.-luokkalaisilla

- Kirjoitustaitojen hallinta 2002 oli tytöillä hyvää, pojilla vain kohtalaista (taitojen hajonta oli suurempaa kuin 6. luokan oppilaiden kirjoitustaitojen arvioinnissa vuonna 2000, ja taso vaihteli huomattavasti kouluittain).
- Kirjoitusten luettavuus, sisältö ja sanankäyttö arvioitiin keskimäärin tyydyttäväiksi, mutta lauserakenteiden ja oikeinkirjoituksen yleistaso jäi kohtalaiseksi tai välttäväksi.

9.-luokkalaisilla

- Kirjoitustaidot ovat keskimäärin kohtalaiset (tytöt 23 % poikia parempia); joka kolmannen pojan kirjoitustaidot ovat heikot.
- Vielä peruskoulun päättövaiheessa oppilaalla ei välttämättä ole taitoja laatia kuin kertomuksia!
 - Jo perusopetuksen alimmilla luokilla tulisi kirjoittaa erilaisia tekstityyppejä ja kirjoittaa monipuolisesti eri oppiaineiden opiskelun yhteydessä!
- Kirjoitustaitojen tason osoittajina oppilaiden todistusarvosanat olivat selvästi liian korkeita
 - Tulisiko kirjoittamisesta antaa oma arvosana (OPH:n suositus)?

TUTKIMUSTULOKSET ALAKOULUN NÄKÖKULMASTA (HANKALA & KAUPPINEN 2011)

- Suuri koulukohtainen vaihtelu useissa tutkimuksessa
 - mikä on opettajan merkitys?
- Kirjoitustaidon kehittäminen systemaattisesti alaluokilta lähtien:
 - mm. kirjoitusprosessin tuntemus, argumentointitaidot → ajattelutaitojen kehittyminen
 - tekstitaidot: lukemis-, kirjoitus- ja vuorovaikutustaitoja sekä kielentuntemusta kehitetään käsi kädessä

KIRJOITTAMINEN ERI OPPIAINEISSA / TEEMOJEN OPETUKSESSA

- Valitkaa pienryhmissä yksi alakoulun oppiaine
- Pohtikaa, millaista kirjoitustaitoa ko. oppiaineen/teeman opiskelussa ja oppimisessa tarvitaan. Voitte käyttää apunanne aineen opetussuunnitelmaa.
- Suunnitelkaa kirjoitustehtävä/-tehtäviä, jotka tukevat ko. aineen/teeman oppimista ja kehittävät oppilaan kirjoitustaitoa.
- Määritelkää tehtäville tavoitteet.
- Pohtikaa myös sitä, kuinka tavoitteiden mukaista oppimista arvioidaan ja millaista palautetta oppijalle annettaisiin tehtävästä.